

Arkusze oceny produktu finalnego projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny: *Wspieranie uczniów o indywidualnych /specjalnych potrzebach edukacyjnych*

Nazwa projektodawcy: **Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim**

Tytuł projektu: „**Drogowskaz życiowy**”

Nazwa produktu finalnego: **Program Szkoleń Innowacyjnych Oddziaływań Resocjalizacyjnych**

Numer umowy: UDA-POKL.09.02.00-26-078/11-00

Ekspert (imię i nazwisko) : **Antoni Rutka**

Data wypełnienia arkusza 11.05.2014 r.

Przydatność produktu innowacyjnego	Waga (0-1)	Ocena produktu (1-5)	Ocena ogólna (waga x ocena)	Uwagi i komentarze
1.Zgodność produktu ze strategią w zakresie celu i grupy docelowej	0,10	5	0,50	<p>Produktem finalnym projektu jest nowy model wczesnej i bardziej skutecznej interwencji edukacyjnej podejmowanej wobec młodzieży nieprzystosowanej społecznie – wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych pt. „Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne (IOR) –Drogowskaz Życiowy „, a jego głównym składnikiem jest program 6 szkoleń służących uzyskaniu konkretnych uprawnień i umiejętności zawodowych. Koncepcja produktu i całego projektu oparta jest na alternatywnym podejściu wobec klasycznych form oddziaływań resocjalizacyjnych – polegającym na wzmocnieniu i rozwoju potencjałów osobowych i społecznych wychowanków nazwanym „twórczą resocjalizacją”. Autor tego podejścia – prof. Marek Konopczyński (vide źródła - poz.nr.4) przeciwstawia proces rozwojowy dotychczasowym działaniom korekcyjnym czy psychokorekcyjnym i definiuje nieprzystosowanie jako problem wadliwie ukształtowanej tożsamości, natomiast proces resocjalizacji określa jako</p>

			<p>kreowanie i kształtowanie odmiennych parametrów tożsamości nieprzystosowanych społecznie osób.</p> <p>Projekt jest eksperymentalnym zastosowaniem metod twórczej resocjalizacji ,która poprzez 6 celowościowo dobranych szkoleń zawodowych dla podopiecznych MOW, MOS i ZP w woj. świętokrzyskim - realizowanych w okresie 1 roku szkolnego odkrywa i rozwija potencjały i talenty nieletnich ,a przez ich wzmacnianie doprowadza do prawidłowego funkcjonowania w rolach społecznych dzięki ich wyposażeniu w nowe kompetencje i umiejętności społeczne .</p> <p>Opisy szczegółowe i uzasadnienia doboru grupy docelowej i form interwencji w poszczególnych etapach realizacji projektu zawiera publikacja Anny Dąbrowskiej pt. „INNOWACYJNE ODDZIAŁYWANIA RESOCJALIZACYJNE DROGOWSKAZEM ŻYCIOWYM DLA MŁODZIEŻY NIEPRZYSTOSOWANEJ SPOŁECZNIE”</p> <p>Potwierdzeniem osiągniętej zgodności produktu finalnego z celami określonymi w strategii wdrażania oraz potrzebami/oczekiwaniemi grupy docelowej są wyniki ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej- przedstawione w załączonych raportach – wchodzących w skład produktu finalnego jako produkty pośrednie/cząstkowe .</p> <p>Dzięki oparciu koncepcji projektu na dobrze rozpoznanych deficytach skuteczności i słabościach organizacyjnych dotychczasowych form profilaktyki przeciwdziałania dysfunkcyjnym zachowaniom młodzieży –Beneficjentowi udało się dobrze utrafić adekwatność produktu finalnego projektu do tych realnych i coraz bardziej nabrzmiewających problemów społeczno- wychowawczych młodzieży nieprzystosowanej objętej działaniami placówek opiekuńczo- wychowawczej w wieku 15-19 lat.</p> <p>Wielką zaletą produktu finalnego jest elastyczne i twórcze uwzględnienie przez Wnioskodawcę wszystkich odnotowanych sygnałów zmian i modyfikacji wobec wstępnej wersji produktu w jego finalnej postaci- i to zarówno sygnałów od uczestników testowania ,jak też i sugestii ewaluatorów. Wprowadzone w ich konsekwencji zmiany –głównie w aspektach technicznych różnych elementów modelu warunkowane były pragnieniem lepszego dostosowania do potrzeb i sposobów użytkowania modelu –i dowodzą troski Wnioskodawcy o zapewnienia produktowi cech maksymalnej użyteczności i praktyczności .Pomimo wyeksponowania w celach projektu aspektów produktowych – Beneficjentowi udało się przedstawić uzyskaną na wysokim poziomie efektywność merytoryczną Produktu –pomiaru uzyskanych pozytywnych efektów w zmianie postaw docelowych odbiorców – wychowanków MOW, MOS i ZP</p>
--	--	--	--

				<p>wyrażono w postaci skwantyfikowanej procentowo, przedstawiono także pozytywne opinie o produkcie wyrażane przez docelowych użytkowników – nauczycieli i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych .W tym miejscu należy pochwalić Beneficjenta za naprawienie –dzięki rezultatom ewaluacji - braku należytej precyzji (wymierności ilościowej/procentowej) w pierwotnie sformułowanych celach projektu .</p> <p>Można zatem uznać ,że produkt-jako nowe narzędzie o charakterze resocjalizacyjnym ,powodującym zmianę postaw w komponencie wiedzy, emocji i zachowania u jednostek nieprzystosowanych społecznie, przebywających w MOW, MOS i ZP - osiąga wysoką zgodność z zakładanymi celami projektu oraz z potrzebami docelowych odbiorców i użytkowników wchodzących w skład grupy docelowej .</p> <p>Na uwagę zasługuje także wysoka jakość zrealizowanych działań ewaluacyjnych – w których wykazano nie tylko dobry odbiór poszczególnych składników produktu finalnego ,ale też udokumentowano oryginalność zaproponowanych rozwiązań – zwłaszcza w zakresie zaprezentowanego nowego podejścia do problemu resocjalizacji .</p>
2.Skuteczność produktu (korzyści dla grup docelowych)	0,20	5	1,00	<p>Cechy wysokiej skuteczności ma cały model- a więc nie tylko same programy 6 szkoleń silnie angażujących emocje uczestników tych szkoleń ,ale także posiadają je opisy wdrażania projektu oraz analizy i raporty ewaluacyjne. Szkolenia te zrealizowano ponad –obok normalnych programów nauczania i pracy wychowawczej realizowanej w placówkach MOW, MOS i ZP – jako zajęcia dodatkowe. Oprócz tego, że produkt finalny przyczynił się do rozwiązania ważnego problemu społecznego i wypełnił lukę w praktyce resocjalizacyjnej, to dodatkowo dał wychowankom-uczestnikom etapu testowania, umiejętności przydatne na całe życie – bo kompetencje zdobyte w projekcie zostały potwierdzone stosownymi dokumentami. Zastosowanie IOR przynosi odbiorcom i użytkownikom wymierne korzyści w postaci efektywnej resocjalizacji, zminimalizowania zagrożenia wykluczeniem społecznym, podniesienia kwalifikacji, nabycia nowych umiejętności, nabycia adekwatnej samooceny – co zostało również potwierdzone badaniami i badaniami ewaluacyjnymi. Różne korzyści odnoszą z zastosowania narzędzia docelowi odbiorcy –a wyrazem tego jest zmiana postaw wychowanków – redukcja działań agresywnych i patogennych ,większe zrozumienie</p>

				<p>potrzeby integracji społecznej i swoich ról życiowych oraz szersze przyswajanie kompetencji/umiejętności społecznych. Obiektywne pomiary ewaluacyjne wykazały poprawę kompetencji związanych z empatią a jednocześnie asertywnością a wiąże się z tym poprawa budowania zdrowych relacji rówieśniczych oraz radzenia sobie z problemami życia codziennego i trudnymi emocjami. Przedstawione w raportach ewaluacyjnych wyniki testowania produktu pokazały, że jego konstrukcja skutecznie oddziałuje na jednostki nieprzystosowane a czego potwierdzeniem są zanotowane w znaczącym wymiarze procentowym pozytywne zmiany postawy przystosowania społecznego oraz zmniejszenie liczby zachowań patogennych .</p> <p>Także pozytywnie odbierają nowe rozwiązania docelowi użytkownicy –wychowawcy i dyrektorzy placówek opiekuńczo-wychowawczych .</p> <p>Zatem ogólna ocena skuteczności produktu finalnego powinna być wysoka, gdyż dotychczas nie dysponowano w Polsce metodą o potwierdzonej, testowaniem i ewaluacjami zewnętrznymi, skuteczności w zakresie resocjalizacji jednostek nieprzystosowanych społecznie.</p>
3. Aktualność potrzeby wprowadzenia produktu	0,20	5	1,00	<p>W świetle statystyk wskazujących na wzrost liczby zachowań dysfunkcyjnych i narastanie problemów zagrożenia wykluczeniem społecznym młodzieży wchodzącej w dorosłe życie - produkt jest absolutnie „na czasie” ,a potrzeba jego wprowadzenia wynika z konieczności zastosowania rozwiązań bardziej skutecznych niż dotychczas realizowane programy przez placówki opiekuńczo- wychowawcze.</p>
4. Stopień skomplikowania produktu (łatwość zastosowania wypracowanych narzędzi)	0,15	4	0,60	<p>Opiniowany produkt składa się z publikacji zawierającej programy 6 szkoleń zawodowych :</p> <ul style="list-style-type: none"> -zajęcia z nauki pływania -zajęcia doskonalące naukę pływania oraz przygotowanie do egzaminu młodszego ratownika wodnego i zdobycie karty członka WOPR -zajęcia dające uprawnienia sternika motorowodnego -zajęcia przygotowujące do niesienia pomocy na łodzi w trakcie klęsk żywiołowych -szkolenie z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej -szkolenie na opiekuna osoby niepełnosprawnej (OON) <p>oraz z 2 raportów ewaluacyjnych –zatem wyróżnia go brak skomplikowania i względnie wysoka prostota stosowania proponowanych narzędzi –produktów cząstkowych projektu</p>

				<p>zachęcających do kompleksowego ich zastosowania .</p> <p>Program nie wymaga stosowania specjalnych instrukcji ,jednakże prowadzenie każdego z 6 szkoleń wymaga posiadania odpowiednich kompetencji .</p> <p>Lista potencjalnych ograniczeń zastosowania produktu finalnego nie jest zbyt długa. Po stronie docelowych odbiorców warunkiem dopuszczającym do udziału w szkoleniach IOR jest pozytywny wynik badań lekarskich . W kategorii docelowych użytkowników placówek MOW, MOS i ZP - warunkiem ułatwiającym jest posiadanie przez część personelu wychowawczego odpowiednich uprawnień do prowadzenia wskazanych szkoleń ,w przypadku braku własnego personelu z tymi uprawnieniami niezbędne jest angażowanie zewnętrznych specjalistów – co pociąga nowe – dodatkowe koszty. Problemem – zwłaszcza dla placówek w mniejszych miejscowościach –może też być odległość do basenów kąpielowych i koszty niezbędnych dojazdów .Są to jednak wymogi warunkujące skuteczność zastosowania IOR ,gdyż nieletni wychowankowie placówek opiekuńczo- wychowawczych muszą mieć możliwość sprawdzenie(przetrenowania) nabywanych umiejętności (szczególnie interpersonalnych) poza placówką resocjalizacyjną jeszcze w trakcie swojego w niej pobytu. Ma to duże znaczenie i jest swoistym testem skuteczności realizowanych zabiegów wychowawczych .Szkolenia zastosowane w tym projekcie spełniły te warunki ,aby oddziaływania resocjalizacyjne (zgodnie z koncepcją twórczej resocjalizacji) przyniosło pożądane efekty wychowawcze .</p>
5.Możliwości zastosowania przez użytkowników (prawne, organizacyjne)	0,10	3	0,30	<p>Zdaniem Beneficjenta ,potwierdzonym wynikami ewaluacji zewnętrznej - nie stwierdzono występowanie dla użytkowników ograniczeń prawnych w zastosowaniu zaproponowanych rozwiązań .Również opiniujący w pełni zgadza się z tymi stwierdzeniami ,gdyż replikowalność modelu i jego potencjał wdrożeniowy zostały w projekcie udowodnione . Użytkownikami innowacyjnego Zwrócić jednak należy uwagę na wymienione we wcześniejszym komentarzu tej opinii istotne ograniczenia replikacyjne -czynniki o charakterze organizacyjnym utrudniające impementację modelu– odnoszą się one najbardziej do dysponowania przez każdą zainteresowaną placówkę odpowiednią kadrami specjalistów posiadających odpowiednie uprawnienia zawodowe i dostępnością do warunków logistycznych (basen, akwen wodny) oraz zakresem realnych możliwości finansowych związanych z angażowaniem zewnętrznych specjalistów –szkoleniowców ,zakupem niezbędnego sprzętu i wyposażenia osobistego uczestników szkolenia oraz kosztami dojazdów i użytkowania basenów/kąpielisk. Ważne są także realne zdolności i umiejętności dyrekcji konkretnej</p>

				<p>placówki resocjalizacyjnej do zorganizowania i prowadzenia części procesu wychowawczego i edukacyjnego na zewnątrz – poza murami placówki. Ponadto istotne znaczenie ma konieczność dostosowania długości realizowania produktu tego projektu do okresu przebywania nieletnich w placówce socjalizacyjnej/resocjalizacyjnej .</p> <p>Zatem –pomimo niewątpliwych zalet efektywnościowych metody twórczej resocjalizacji – powyższe czynniki są poważnymi ograniczeniami w potencjalnym naśladownictwie –co uzasadnia obniżenie punktacji za to kryterium.</p> <p>Cechy produktu pozwalają na możliwość zastosowania go do innych grup wiekowych – pod warunkiem dostosowania zajęć do etapu rozwoju fizycznego wychowanków i respektowania ograniczeń formalnych związanych ze zdobywaniem uprawnień .</p> <p>Potencjalni replikatorzy mają szanse skorzystania z rozesłanych do wszystkich placówek resocjalizacyjnych i socjalizacyjnych w Polsce z publikacji podsumowującej projekt i Informatora o projekcie zawierającego programy szkoleń .</p>
6.Efektywność (nakłady do rezultatów) wprowadzenia rozwiązania	0,15	4	0,60	<p>Należy zgodzić się ze stanowiskiem beneficjenta wyrażanym w poglądzie „<i>że „trudno jest określić, czy nasze rozwiązanie problemu jest tańsze od obecnie stosowanych, ponieważ nie ma punktu odniesienia, gdyż tego typu oddziaływania resocjalizacyjne są nowatorskie i nie były nigdy stosowane. W trakcie realizacji projektu zdiagnozowana sytuacja problemowa nie zmieniła się, w dalszym ciągu nie zostały opracowane oddziaływania resocjalizacyjne, których efektywność zostałaby potwierdzona wynikami badań i dostosowana do potrzeb placówek socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych dla nieletnich „</i></p> <p>W założeniach projektodawców IOR miały przyczynić się do :kształtowania motywacji do podejmowania działań ukierunkowanych na zdobywanie wiedzy i umiejętności ,podniesienia samooceny, kształtowania motywacji do poprawnych zachowań ,kształtowania pozytywnych cech – takich jak cierpliwość, systematyczność ,współpraca ,sumienność ,zdrowe zasady rywalizacji.</p> <p>Dla celów zbadania postaw uczestników projektu stworzono specjalny Kwestionariusz Nastawień Intrapersonalnych , Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata - umożliwiający sprawdzenie zmian postaw wychowanków w 3 zasadniczych wymiarach : intelektualnym ,emocjonalnym i działaniowym.</p>

				<p>Należy przy interpretowaniu uzyskanych wyników zastosowania tego kwestionariusza pamiętać o różnych uwarunkowaniach indywidualnych niewątpliwie wpływającym na uzyskane wyniki pomiarów .Dlatego dobrym uzupełnieniem jest uwzględnianie opinii wyrażanych przez opiekunów wychowanków biorących udział w projekcie.</p> <p>Opisane po fazie testowania reakcje docelowych odbiorców i użytkowników wskazują na wysoką efektywność proponowanego rozwiązania – a dowodem tej efektywności jest m. inn. gotowość uczestników projektu do pogłębiania - zdobywania wyższych stopni uprawnień zawodowych oraz poszerzania swych kwalifikacji o powiązane kwalifikacje dodatkowe. Niewątpliwym powodem tych pozytywnych nastawień uczestników projektu do programu IOR jest wysoka atrakcyjność sportów wodnych i związanych z tym osobistych umiejętności na profesjonalnym poziomie –silnie doceniana zwłaszcza w młodym pokoleniu.</p> <p>Wnioskodawca ma świadomość relatywnie wysokich wydatków finansowych niezbędnych na realizację programu IOR oraz istniejących ograniczeń budżetów placówek resocjalizacyjnych na cele dodatkowe-wykraczające poza normalne ich zadania .Dlatego dobrą podpowiedzią są możliwości obniżenia koniecznych wydatków przez skorzystanie z form nieodpłatnych ,zwłaszcza opartych na wsparciu wolontariackim oraz na sięganiu po różnego rodzaju ulgi w opłatach i pozyskiwanie sponsoringu .</p> <p>Pomimo tych „dobrych rad „,- brak konkretnego wyliczenia realnych kosztów realizacji programu IOR w skali konkretnej placówki resocjalizacyjnej/socjalizacyjnej jest zauważalnym brakiem –co powoduje obniżenie punktacji w tym kryterium.</p>
7.Innowacyjność rozwiązania	0,10	5	0,50	<p>W projekcie występują z różnym nasileniem wszystkie wymiary innowacyjności, choć jednoznacznie wiodącym wymiarem innowacyjności proponowanego rozwiązania jest forma interwencji – zestaw instrumentów do praktycznego zastosowania wraz z opisami zasad ich stosowania i praktycznymi rekomendacjami. Zawartość produktu finalnego obejmuje model, którego rozwiązania i narzędzia zostały przetestowane praktyką projektu oraz poddane badaniom ,analizom i ewaluacji –spełnia wszystkie cechy innowacyjności produktowej i</p>

			<p>procesowej .</p> <p>Mocnymi stronami produktu –IOR – są :atrakcyjność tematyki, włączenie w cykl szkoleń aktywności fizycznej związanej ze sportami wodnymi ,realizacja na zewnątrz ośrodka resocjalizacyjnego ,możliwość kontaktu i uczenia się od profesjonalistów i praktyków w danej dziedzinie ,możliwość uzyskiwania certyfikatów ,patentów i uprawnień zawodowych –co w połączeniu z rosnącym zainteresowaniem ośrodków metodami twórczej resocjalizacji powinno zachęcać do działań replikacyjnych w szerszej skali .</p> <p>Podobne –ale budowane na innych założeniach i adresowane do nieco inaczej określonych grup docelowych rozwiązania zostały zastosowane w produktach finalnych innych projektów innowacyjnych z tego tematu – m. inn. w projektach : „Metoda tutoringu innowacyjnym sposobem w pracy resocjalizacyjnej „w Warszawie, MOS-t w przyszłość - Wypracowanie nowych form aktywizacji zawodowej dla wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii „ –Ustka/Słupsk ; „Zintegrowany model kulturoterapii w pedagogice młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym” w Zamościu , Innowacyjne Programy Integralne Wczesnej Interwencji Socjalnej przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu młodzieży w województwie lubelskim”, Model działań systemowych -MDM- Łódź; PI- PWP INNOWACJE 15+ -testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia w woj. podlaskim „;Trening kompetencji ekonomicznych ,finansowych i obywatelskich „–w woj. mazowieckim ; Od modelu do rozwiązań w pracy socjalnej z młodzieżą „w woj .kujawsko-pomorskim.</p> <p>Ze względu na ogólnopolski zasięg strategii upowszechniania i włączania produktu finalnego niniejszego projektu do głównego nurtu polityki – Beneficjent powinien ustosunkować się do istniejących w Polsce podobnych rozwiązań proponowanych przez zakończone już projekty innowacyjne – nie tylko z obszaru edukacji ale także (a nawet przede wszystkim) z obszaru Integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.</p> <p>Analiza treści oferowanego w tym projekcie zestawu rozwiązań –na tle modeli proponowanych w znanych</p>
--	--	--	---

				opiniodawcy innych projektach w tym Temacie pozwala jednak na uznanie ,że rozwiązania te są oryginalne w obu jego głównych postaciach , gdyż nie dublują one rozwiązań z innych ,wcześniej zakończonych projektów, lecz zawiera kompleks nowych rozwiązań o charakterze unikalnym i przez to w dużym stopniu alternatywnych do rozwiązań już istniejących w Polsce.
RAZEM (maksymalnie 5 punktów)	1,00	----- ----- -	4,05	Opiniowany produkt finalny spełnia w zadawalającym stopniu wszystkie 7 kryteriów oceny.

Opinia na temat zmian wprowadzanych przez beneficjenta w zakresie strategii upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki oraz ewentualne rekomendacje w tym zakresie:

*Z przedstawionego opisu wynika brak konieczności wprowadzenia przez Beneficjenta zmian w zakresie strategii upowszechniania i strategii włączania produktu do głównego nurtu polityki w stosunku do pierwotnej koncepcji przedstawionej w strategii wdrażania projektu
Jedyną zmianą rozszerzającą strategię włączania jest zawarcie opisu innowacji w podręczniku dla studentów pt. „Pedagogika resocjalizacyjna”.*

Komentarz i rekomendacje eksperta¹:

Opinię niniejszą sporządzono na podstawie analizy **dokumentów źródłowych** projektu:

1. Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne – Analiza danych empirycznych – wyniki badań porównawczych – przeprowadzonych przed etapem testowania i po etapie testowania;
2. Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne – Raporty ewaluacji wewnętrznej Nr 1-Nr 6;
3. Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne - Raport Nr 1 i Nr 2 ewaluacji zewnętrznej projektu *Drogowskaz życiowy*
4. Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne -Informacja o projekcie – *Drogowskaz życiowy*
5. Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne – Strategia wdrażania wraz z załącznikami.
6. Innowacyjne Oddziaływania Resocjalizacyjne – Wniosek o dofinansowanie projektu *Drogowskaz życiowy*;

¹ W przypadku rekomendowania odrzucenia opisu produktu finalnego i braku jego walidacji komentarz powinien zawierać uzasadnienie takiej propozycji z odniesieniem do tych elementów arkusza oceny, które zaważyły na negatywnej decyzji.

Uwzględniono także następujące **źródła krajowe** :

1. Analiza porównawcza produktów finalnych projektów innowacyjnych : „Metoda tutoringu innowacyjnym sposobem w pracy resocjalizacyjnej „w Warszawie, MOS-t w przyszłość - Wypracowanie nowych form aktywizacji zawodowej dla wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii „–Ustka/Słupsk ; „Zintegrowany model kulturoterapii w pedagogice młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym” w Zamościu , Innowacyjne Programy Integralne Wczesnej Interwencji Socjalnej przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu młodzieży w województwie lubelskim”, Model działań systemowych -MDM- Łódź; PI-PWP INNOWACJE 15+ -testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia w woj. podlaskim”; Trening kompetencji ekonomicznych ,finansowych i obywatelskich „–w woj. mazowieckim ; Od modelu do rozwiązań w pracy socjalnej z młodzieżą „w woj .kujawsko-pomorskim;
2. Bilans Kapitału Ludzkiego. Młodość czy doświadczenie ? Kapitał Ludzki w Polsce 2013;
3. Baładynowicz A.-Inkluzyjny model integracyjno-kognitywnego procesu readaptacji społecznej oparty na wartościach osobowych ,kulturowych i społecznych –ref.na konf.PAN pt.”Aksjologiczne orientacje w pedagogice” –Kazimierz D.2013 r.
4. M. Konopczyński, Metody twórczej resocjalizacji, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2010,
5. Nowakowska-Siuta R.”Pedagogika porównawcza. Problemy, stan badań ,perspektywy rozwoju „OW Impuls 2014

Opiniowany produkt finalny- spełnia w zadawalającym stopniu wszystkie 7 kryteriów oceny, co w pełni uzasadnia jego pozytywną rekomendację. Potwierdzona została zgodność produktu finalnego z celami projektu, wykazano innowacyjność proponowanych rozwiązań i określono jak dalece proponowana innowacja ma szansę sprzyjać rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów i w jaki sposób będzie wywierała wpływ na sytuację grup docelowych.

Mocnymi stronami produktu –IOR – są : atrakcyjność tematyki, włączenie w cykl szkoleń aktywności fizycznej związanej ze sportami wodnymi ,realizacja na zewnątrz ośrodka resocjalizacyjnego ,możliwość kontaktu i uczenia się od profesjonalistów i praktyków w danej dziedzinie ,możliwość uzyskiwania certyfikatów ,patentów i uprawnień zawodowych –co w połączeniu z rosnącym zainteresowaniem ośrodków metodami twórczej resocjalizacji powinno zachęcać do działań replikacyjnych w szerszej skali .Szanse replikacji ograniczają jednak względnie wysokie nakłady – które w warunkach szczupłych budżetów ośrodków MOW, MOW i ZP –wydają się być zasadniczą barierą .

Pochwalić należy Beneficjenta za odwagę w proponowaniu nowych rozwiązań zaczerpniętych z najnowszych wskazań fachowej literatury przedmiotu (Prof. M. Konopczyński) oraz za otwartość i elastyczne uwzględnienie uwag zgłoszonych przy opiniowaniu strategii wdrażania projektu ,także za konstruktywne wykorzystanie obserwacji i refleksji z testowania , stwierdzonych konieczności zmian oraz propozycji i zaleceń zawartych w obu raportach z ewaluacji .

Uzupełnienia wymagają wskazane braki –a w tym :

1.dopracować edytorsko publikację pt.”Program szkoleń” –wskazać autorów opracowania i wykorzystane źródła na podstawie których opracowano poszczególne programy, opracować spis treści ,zaprojektować szatę graficzną .

2.Uzupełnić finansowe oszacowanie efektywności proponowanego modelu w relacji nakłady/efekty.

3. Opisać (wskazując „twarde” dowody pełnego lub częściowego wdrożenia PF spoza obszaru testowania) zakładane efekty zrealizowania **strategii włączania produktu finalnego projektu do głównego nurtu polityki**- inne niż same tylko rezultaty upowszechniania PF.

4.Ze względu na oparcie zaproponowanych nowych rozwiązań na koncepcji programowej twórczej resocjalizacji – pożądane byłoby uzyskanie recenzji lub opinii naukowej prof. Marka Konopczyńskiego wobec modelu wypracowanego w tym projekcie.

5.Ze względu na ogólnopolski zasięg strategii upowszechniania i włączania produktu finalnego niniejszego projektu do głównego nurtu polityki –Beneficjent powinien ustosunkować się do istniejących w Polsce podobnych rozwiązań proponowanych przez zakończone już projekty innowacyjne – nie tylko z obszaru edukacji ale także (a nawet przede wszystkim) z obszaru Integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu .

Uzupełnienia te mają charakter techniczny – Beneficjent może przedstawić ich propozycje nawet na posiedzeniu RST- dlatego przedkładam poniższą rekomendację .

Rekomendacja:

- uznać produkt finalny za zwalidowany,

- uznać produkt finalny za niezwalidowany.

Antoni Rutka   Warszawa ,dn.11.05.2014 r.

Objaśnienia do kryteriów:

Zgodność produktu z założeniami zawartymi w strategii

Weryfikacji i ocenie podlega to, jak dalece przedstawiony produkt spełnia założenia zawarte w strategii. Produkt nie musi być identyczny jak opisany w strategii, ponieważ okres testowania i oceny produktu mógł wpłynąć na jego skorygowanie. Musi jednak nadal służyć celowi wskazanemu w strategii i dotyczyć wskazanych w strategii grup docelowych.

Skuteczność produktu (korzyści dla grup docelowych)

Ocenie podlega zakładana (szacowana) skuteczność produktu wobec opisanych we wniosku i doprecyzowanych w strategii problemów grup docelowych – jak dalece produkt ma szansę sprzyjać rozwiązywaniu tych problemów, w jaki sposób będzie wywierał wpływ na sytuację grup docelowych.

Aktualność potrzeby wprowadzenia produktu

Od momentu złożenia wniosku i rozpoczęcia realizacji projektu do momentu dokonywania walidacji upłynie wiele czasu – od 2 do 3 lat. Może się więc okazać, że potrzeba zidentyfikowana w diagnozie wstępnej i potwierdzona w ramach badań przeprowadzonych w I etapie projektu zniknie – zmieni się sytuacja, ktoś inny wprowadzi skuteczne rozwiązanie itp. Ocenie podlega aktualność potrzeby będącej punktem wyjścia dla projektu oraz potencjalna niezbędność produktu.

Stopień skomplikowania produktu (łatwość zastosowania wypracowanych narzędzi)

Im produkt jest łatwiejszy w stosowaniu, tym ocena będzie wyższa. Łatwość zastosowania produktu oznacza, że nie ma konieczności prowadzenia wielu specyficznych działań związanych z jego wdrożeniem, wymagających dużej skali długotrwałych szkoleń i innych przygotowań użytkowników. Za szczególnie łatwy w zastosowaniu można uznać taki produkt, który użytkownik może zastosować samodzielnie, bez szkoleń i instruktażu, wyłącznie na podstawie opisu stosowania. Tym samym ocenie podlega też jakość instrukcji stosowania produktu oraz jakość materiałów składających się na produkt (metodologie, podręczniki itp.).

To kryterium nie dotyczy kwestii związanych z ewentualnymi zmianami prawnymi i organizacyjnymi, niezbędnymi do wdrożenia produktu, które oceniane są osobno.

Możliwości zastosowania przez użytkowników (prawne, organizacyjne)

W tym kryterium ocenie podlegają skala zmian prawnych i/lub organizacyjnych, niezbędnych do wdrożenia produktu oraz szanse na ich dokonanie w krótkim okresie. Im większa skala zmian, tym ocena musi być niższa.

Efektywność wprowadzenia rozwiązania (stosunek nakładów do rezultatów)

Kryterium dotyczy szacunkowych kosztów związanych z wprowadzeniem do praktyki proponowanych rozwiązań oraz z ich stosowaniem w stosunku do zakładanych efektów stosowania produktu. Im koszty są wyższe, tym niższa jest ocena.

Innowacyjność rozwiązania

Kryterium dotyczy stopnia innowacyjności proponowanego rozwiązania – jeśli dotyczy ono obszaru/grupy/problemu, którym nikt inny się nie zajmuje, w którym jak dotąd nie działają żadne instrumenty – wówczas ocena będzie wyższa niż w sytuacji, gdy produkt dotyczy kwestii co prawda aktualnych, ale wokół których podejmowane są liczne inicjatywy usprawniające.

